

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuu abonamentului:	Pretiuu insertiunilor:	Correspondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe ann . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 ann . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe ann . . . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Nr. 2605 pres.

Restaurarea comitetelor si epitropieloru parohiale, si sinódeloru, comitetelor si epitropieloru protopresbiterale.

Cerculariu, catra toti protopresviterii si administratorii protopresviterali din districtulu consistoriului eparchialu greco-orientalu romanu alu Aradului.

Dupace cu finea anului curinte espira periodulu celoru trei ani 1876. 1877. si 1878. pentru care au fostu alese corporatiunile nóstre bisericesci adeca, comitetele si epitropiele parohiale, apoi sinódele, comitetele si epitropiele protopresviterale, asia dar in sensulu statutului organicu, acelea vinu acum a se restaurá de nou, pe altu periodu de trei ani 1879. 1880. si 1881. Deci in firulu normativulu consistorialu din 4. dec. 1875. Nr. 2849 Pl. epitropiele si comitetele parohiale de pana acumu, sunt inductorate a-si terminá si inchieá agendele in serbatorile nascerii Domnului, ca apoi in diu'a de anulu nou, 1 Ianuaru 1879 se le substérna spre resolvire sinódeloru parohiale, ce se voru conchiamá prin concernintele parochu localu (§. 9 Stat. org.) cu 8 dile inainte; ér' comitetele si epitropiele parohiale de pana acumu voru remané continuandu-si activitatea pana la restaurarea loru, ce se dispune precumu urméza:

1. Este de doritu: ca la realisarea restaurarii corporatiuniloru fiitórie, — dupa tóta posibilitatea — sè se usedie si aplice dispusetiunea §. 9. din Stat. org. ca adeca protopresviterii séu insisi, séu in casu de impedecare justificabila prin esmiterea cutaroru membri ai scaunului protopresviterale se condauca nemidilocitu sinodulu constituante in fiecare, séu celu pucinu in acelea comune, — unde dupa esperintiele loru voru chipsuí de neaperata si neincungiurabila presinti'a si respective intrevenirea personala a loru.

2. De aceea parintii protopresviteri si administratori protopresbiterali se poftescu si provóca, ca

se nisuéscá pre càtu se póte a satisfacé acestei asceptari; lasandu-li in bun'a chipsuéla a loru se-si defiga terminele pe rondu asia, ca in timpulu celu mai scurtu dar' la tóta intemplantia pana la finea lui Februariu 1879. se póta efectuí restaurarea corporatiuniloru cestiunate.

3. Unde nu voru poté, séu nu voru affá de lipsa a escurge insisi protopresviterii, — ori a esmite pre cutari membri ai scaunului protopresviteralu, acolo mai de timpuriu voru dá inviatiunea necesaria oficiului parochialu, respective parochului presiedinte alu sinodului parochialu, ca si elu se procéda corespundietoriu asceptariloru la actulu restaurarii; adeca se publice cu 8 dile inainte tienerea sinodului constituante; sè se puna in contielegere cu fruntasii comunei si se combinedie o lista a aceloru credintiosi, carii au insusirile recerute pentru de a fi alesi ca membri in corporatiunile bisericesci restaurande.

4. Dintre membrii corporatiuniloru de pana acumu se potu realege érase, dar' numai incátu acei'a in decursulu periodulu ce espira, se voru fi doveditu demni de chiamarea loru si interesati de causele si binele bisericeii.

5. Presiedintii sinódeloru parohiale, inainte de a purcede la actulu restaurarii, prin cuventari acomodate voru spune credintiosiloru alegetori la intielesu: cum trebue se bage de séma candu 'si punu increderea in atari membri chivernisitori de averi bisericesci, scolarie si fundatiunale adeca: se reflectie cu totdeadinsulu la normativulu consistorialu, care indegetéza de o parte insusirile ce se receru dela medularii corporatiuniloru nóstre bisericesci intru a poté corespunde pe deplinu chiamarii loru; ér' de alta parte impune preotimei nóstre parohiale detorintie si responsabilitati ce o privescu nemidilocitu pre ea, si mai cu séma pre protopresviterii tractuali insarcinati cu controlarea si supraveghiarea acelor'a.

6. Observandu acesteá, presiedintele sinodului parochialu din fiecare comuna va pune la cale alegerea nóua, mai antein a membriloru comitetului

parochialu, apoi a epitropiloru si ca se nimerésca bine acésta alegere, va fi bine sè se svatuésca înainte cu barbatii mai de frunte din comuna, facendu o combinare pe cari individi se propuna pentru de a fi alesi; ér' despre actulu alegerii va face unu protocolu ca si in anii trecuti.

7. Terminendu-se alegerea, epitropii voru depune indatinatulu juramentu: *cà voru chivernisi cu credintia averea bisericeasca, scolaria si fundatiunala*, dupa care cu intevenirea protopresviterului respective a parochului localu voru primi dela epitropii de pana acumu lad'a (cass'a) bisericeii, banii, tóte chàrtiele de valóre si protocólele; ér' membrii nou alesi ai comitetului parochialu indata se voru intruni de dupa §. 18. din stat. org. la o siedintia constituitória si din sinulu loru 'si voru alege presiedinte si notariu; apoi dupa acést'a constituire voru intrá in activitate pentru agendele prescise si anume, comitele pentru celea din §. 23. ér' epitropiele pentru celea din §. 27. ai Stat. org.

8. Dupa premergerea acestora, sínódele parochiali voru urmá mai de parte la alegerea trebuintiosului numeru de membri pentru sinodulu protopresviteralu dupa normele precisate in Art. II. §§. 38. 40. si 41. din statutulu organicu; ér' pentru restaurarea sínódeloru protopresviterali totu pe acestu periodu nou de trei ani, — oficiile protopresviterali voru defige unu terminu acomodatu impregiariloru asia, ca aceste sínóde protopresviterali ce se intrunescu in prim'a séu a dóu'a duminica din lun'a lui Februaru 1879. se fie totodata constituante.

9. La actulu restaurarii sínódeloru protopresviterali au se deservésca de cinosura totu aceleasi norme prevediute in cerculariulu episcopescu de datulu 24 Juliu 1869. Nr. 1874. si 27 Novembre 1869. Nr. 1387. ce s'au urmatu la prim'a constituire a sínódeloru protopresviterali, adeca la introducerea in viétia a statutulu organicu.

10. Alte stramutari neobvenindu la restaurarea sínódeloru, comiteteloru si epitropieloru protopresviterali vine a se mai reflectá inca numai asup'r'a acelei impregiarari: cà scaunele protopresviterali, ca foruri judecatoresci de prim'a instantia, investite cu jurisdictiune canonica, remanu si mai departe in activitate, si numai încátu unii membri ai loru prin mórte, séu prin alte eventualitati voru fi incetatu din functiune, se vor depliná locurile vacante, conformu §§. 53 si 55 din stat. org. dar' aceste alegeri au sè se substérna neconditiunatu la consistoriu pentru indeplinirea formeloru canonice.

11. Despre tóte alegerile nóue si respective restaurarile corporatiuniloru din cestiuene, oficiile protopresviterali delocu dupa efectuarea acelor'a. voru substerne la consistoriu protocólele usuate, celu multu pana la finea lui Martiu 1879, avendu se grigésca: ca alegerile se decurga in cea mai buna ordine si linisce, substernendu totodata si list'a membriloru comiteteloru si epitropieloru parochiale si protopresviterali pentru insemnare in siematismulu eparchialu.

In fine oficiile protopresviterali sunt insarcinate: a grabi cu publicarea acestui cerculariu asia, ca celu multu pana in 10 a lunei curinte se ajunga la tóte oficiile parochiale submanuate, spre care scopu li se tramite numerulu recerutu de esemplarie tiparite. Aradu, la 1 decembre, 1878.

Ioanu Metianu,
Episcopulu Aradului.

Iubirea facia de copii.

(Fine.)

Iubirea petrunsa de calitatile insirate sternesce in adulti *iubire reciproca*, carea din punctulu de vedere alu succesului educatiunei si instructiunei e de multa insemnata pentru invetiatoriu, pœnm deja s'a accentuatu.

Pentru ca inse se fimu iubiti, trebue si noi se iubimu pre altii; càci precum numai viéti'a produce viéti'a, asia si iubirea nasce érași iubire. Óre ce inflacărăza inimile nóstre pentru iubire adunca, candu ne aruncámu privirea asupra Mantuitoriului restignitu pe cruce? De buna séma, nu dorerile lui nespuse, nici tortur'a de morte, càci tóte aceste ar escitá in noi numai compatimire. Este unu ce cu multu mai sublimu, si anume, aceea consciintia, cà Mantuitoriulu a suferitu tóte numai *din iubirea sa nemarginita facia de némulu omenescu*. Acést'a este schintéu'a, carea aprinde inimile nóstre pentru iubire imprumutata. Se privimu numai la haiatu, si usioru ne vomu convinge, cu càta iubire frageda se alipesce dinsulu de mam'a sa dulce! Caus'a acestei alipiri nu jace numai in legatur'a de sange, ci in consciintia gradata, cà mam'a iubescce nemarginitu pre copilulu seu, lu-ferescce de vicisitudinile tempului, si pentru fericeira lui ar fi in stare a-si sacrificá chiar si viéti'a. „Prefaceti scól'a in mama“, — a fostu dorinti'a pia a nobilului Pestalozzi, carea s'a referitu la iubirea sincera. Chiar asia se póte dice, cà iubirea educatoriului produce in copii iubire reciproca.

Pe iubirea reciproca se cladesce darulu, carele se respandesce asupra rezultateloru educatiunei si instructiunei.

1. *Iubirea reciproca preface scol'a in locu placutu.* Nu suferé indoiéla, cà cercetarea regulata a scólei e intr'adeveru *conditio sine qua non* pentru infflorirea educatiunei si instructiunei. Scol'a póte fi organizata ori càtu de bine, déca elevii inse impiedeca adese activitatea educatiunei si a invetiamentului, ce e mai naturalu decâtu aceea, cà rezultatulu doritu nu se póte realizá? Intr'adeveru, absentárele dese dela scola, impiedeca séu nimicescu activitatea invetiatorului. Caus'a jace de multe ori chiar in insusi invetiatorulu, càci nu se apropia de copiii sei cu iubire adeverata; si pentru cà scól'a sa nu e loculu iubirei

Copilulu candu intra din cerculu parintiloru sei in scola, e cuprinsu de óre-care frica, de óre ce nu vede pre iubitiu sei. Educatoriulu are detorintia, de a delaturá fric'a acést'a. Ast'a inse numai asia i va succede, déca straplanta in scól'a sa spiritulu vietii, luminei si alu iubirei.

Invetiatoriu morosu, duru, asemenea nuoriloru negri, instrainéza dela invetiatura si scola si pre cei mai diligenti elevi; si acést'a e caus'a, cà unii se infióra chiar si de numirea scólei. E óre de miratu, déca elevii pe langa astfelu de tractare nu simtiescu alipire càtra scól'a? Nici decum. „Tractarea capriciósá séu dóra tiranisatória, sarcasm'a, batjocur'a, nimicescu in modu claru alipirea chiar si mai nainte de a resarí,“ — dice Curtman.¹⁾

De aceea invetiatoriu sè se nevoiésca, ca se imbraciosieze cu iubire adeverata pre elevii sei, càci numai asia

¹⁾ Curtman, Lehrbuch d. Erz. u. des Unterrichts. I. Th. p. 153

va fi demnu de iubirea reciproca, conformu careia scolarii mergu cu placere la scóla, aflandu intrins'a cea mai mare fericire.

2. *Iubirea recipioaca face pre copii, a fi inclinati spre supunere voiósa.* Supunerea este o virtute cardinala a elevului, si stá intru aplecarea libera a vointiei sale sub vointi'a rationala a educatoriului. Supunerea este bas'a moralitáti; undé nu este supunere, acolo nu póte fi nici morala, si de unde lipsesce acést'a, de acolo a disparutu libertatea, indestulirea si cu acést'a dimpreuna si fericirea.

Practibilitatea supunerii, si mantinerea disciplinei adeverate, presupunu in invetiatoriu iubire facia de scolarii sei. Din iubire si incredere isvoresce supunerea cu siguritate.

Nici iubirea inse nu conduce la scopu, déca nu este impreunata cu seriozitate si cu consecintia stricta; cáci copiii usioru devinu desfrenati, si astfelu in loculu supunerii se ivesce nesupunerea. Celu mai periculosu verme alu educatiunei este invetiatoriu, carele se deprinda pe elevi la supunere, le linguscesce, trece cu vederea negliginti'a si se desmérda cu ei. Cu multu mai binecuvantata este seriozitatea impreunata cu iubire, precum dejá s'a amintitu.

Déca inse invetiatoriu nu iubescce pre elevii sei; atunci acesti'a i se voru supune numai din teróre servila pana ce sunt amenintati de pedépsa, cum va trece acést'a, érași se voru aretá desfrenati. Afara de acést'a urescu scól'a, si voru incungiura-o mácar din ori ce cauza neinsemnata. „Déca instructorulu apare eleviloru ca unu despotu séu tiranu, — dice Kehr ¹⁾, — atunci e fórte naturalu, cá cresce capete cerbicóse, cari se revólta pe facia contra voiei sale, séu nisce ipocriti, cari pe facia se aréta, cá se supunu ordineloru lui, ér dupa spate i scotu limb'a. Ceea ce nu este justu, nu suferé nici o inima nobila.“ Sciundu acést'a educatoriulu consciu de chiamarea sa, se va nevoí, ca se-si castige iubirea reciproca a copiiloru, cáci prin ast'a ii va cresce pentru ascultare voiósa. Din ascultarea voiósa se nasce apoi *iubirea de dreptate*, carea e recerinti'a cardinala la cultivarea caracterului. Fericitu este institutul, in care arde lumin'a eterna a sinceritáti si dreptáti! Ore cine si-póte inchipuí de câte neplaceri si máhniri, de câte aplicári nejuste ale midilóceloru educative esteliberu educatoriulu déca elevii sei sunt sinceri si iubitori de dreptate! Standu astfelu tréb'a nu remane alt'a, decátu a stimulá pre copii; ca se simtiésca alipire nemarginita facia de dreptate, si in tóte faptele lor se realizeze idei'a adeverului.

Nu suferé inace indoiéla, si jace in natur'a omenésca, cá mai vertosu facia de acei'a ne apropiámu cu alipire, pre cari ii iubimu.

De aceea educatoriulu se iubésca parintesco, asemenea, cu iubire curata, carea este proprietatea cea mai sacra a inimei, si isvorulu fericirii omenesci. Educatoriulu *insusi* se fia dreptu in intielesulu curatu alu cuventului, neclatitu in principiile sale, ér in judecátile sale se nu selase rapitu nici de stimuli nici de simtieminte. Cu cátu e mai dreptu, cu atát'a e mai moralu, mai fericitu. Astfelu elevii pastréza sinceritatea facia de iubítulu loru educatori, si pururia se voru ferí de minciuna, faciarnicia. Pana candu din contra, educatorii, cari sunt adeveratii despoti ai scólei, cari nu se bucura de inocenti'a copilarésca, si nu se intristéza de suferintiele copiiloru: nu-su in stare a escitá in elevi alipirea sincera, iubirea de dreptate. Prin tractarea tiranica si prin fatiarnic'a iubirei, precum e datin'a in dílele nóstre: óre ce am poté alt'a cresce, decátu mincinosi, ipocriti?

3. *Iubirea reciproca escita in elevi atentiunea libera,* carea stá intru atántirea libera a spiritului asupra unui obiectu anumitu, cu scopu, de a cunosce cátu mai temeinicu obiectulu respectiv. Si de aici se póte deduce, cá atentiunea e de mare insemnata:e la educatiunea si instructiunea invetiaceiloru. Fara de atentiune apare zadarnica tota ostenel'a si nisuinti'a; copiii nu si-voru procurá nici

despre unu obiectu cunosciintia solida, si astfelu nici cá póte fi vorb'a despre adeveratulu progresu.

Este lucru fórte importantu, ca invetiatoriu se destepte si esserciteze in elevi atentiune libera. Acést'a inse mai usioru i va succede, déca se aréta cu iubire purcésa din inima curata facia de invetiaceii sei; cáci iubirea face tóte. Invetiatoriu, din acarui vorbe si fapte se respandesce lumin'a detatória de viétia a iubirei asupra eleviloru sei, acel'a de comunu posiede si acea maniera alésa, prin carea preface chiar si cele mai seci studii in placute. Cum asculta inim'a frageda, cu cáta atentiune e la totu cuventulu invetiatoriu, candu acést'a vorbesce cu iubire si interesantu! Precum riuletulu linu primesce radiele sórelui, asia si elevulu e petrunsu de fia care vorba a iubítului seu invetiatoriu. Mai cá e imposibilu, ca elevii se nu fia cu atentiune incordata déca se apropria cu iubire adeverata facia de invetiatoriu loru. Lucru pré naturalu, cá dela unu astfelu de invetiatoriu se astépta rezultate mai binecuvantate, decátu dela acel'a, carele stá au inim'a inghiaciata naintea scolariiloru sei.

Si apoi nu e micu numerulu aceloru invetiatori, pe acároru frunte se obsérva totu nuori grei; cari pentru escitarea atentiunei in elevi recurgu la pedepse nejuste, numai la iubirea detatória de viétia nu se adreséza, dela carea se póte asteptá totu binele. Acesti'a nici se nu conteze, ca discipulii se li asculte cu atentiune prelegerile loru. Tractarea despotica póte fi numai isvorulu *distragerei*, carea dorere, e fórte incuibata prin scóle. Acést'a scadere contribue in modu impiedecatoriu la rezultatulu invetiamentulu; scolarii au urechi si nu audu; ochii loru sunt atintiti asupra unui obiectu si totusi nu vedu; sufletulu lor se afla intr'o stare dormitanda, mácar invetiatoriu se vorbésca ori cátu de interesantu. Sub astfelu de impregiurári nu se potu asteptá rezultate favorabili nici pe terenulu educatiunei dar neci pe terenulu instructiunei.

4. *Iubirea reciproca destépta in copii diligintia.* Diliginti'a ca o virtute cardinala a vointiei nu e alt'a, decátu indreptarea activitáti perseverante spre realisarea cátu mai perfecta a unui scopu materialu si spiritualu determinatu. Diliginti'a e bas'a multoru fapte bune, si se póte priví ca factorulu principalu la devingerea greutátiloru. Labor omnia vincit. Fara diligintia scól'a nici candu nu va ajunge cu siguritate la sublimulu seu scopu; cáci partea cea mai mare a copiiloru fiindu dotata numai cu calitáti de midilocu, — in lips'a activitáti si aceste calitáti usioru potu degenerá. „Degenerarea activitáti — dice Lubrich ²⁾ — trebue impiedecata cu precaugetare din partea educatoriulu; de óra ce copiii fara diligintia nu potu produce progresulu doritu nici pe terenulu educatiunei, nici pe terenulu instructiunei, si nici candu voru devení maioreni nu se pote asteptá dela dinsic, ca se-si implinésca chiamarea in modu folositoriu.“

Acést'a inse mai bine i va succede, déca elu insusi este diliginti'a intrupata, déca iubescce cu sinceritate si cu caldura pre invetiaceii sei, si se nevoiesce a castigá iubirea loru reciproca. Candu elevii se alipescu cu iubire si reverintia de invetiatoriu loru, e pré naturalu, cá in tóte si preste totu voru impliní cu bucuria vointi'a rationala a iubítului loru invetiatoriu, si prin diligintia deosebita i voru castigá indestulirea.

Isvorulu negligintiei eleviloru adese se póte affá in insusi educatoriulu, candu nu procede in predare cu bucuri'a si iubirea receruta; candu propune astfelu de lucruri cari nu-su amesurate intielegintiei copiiloru. Si in acést'a gresiéla fórte usioru póte cadé invetiatoriu, cáci asia i se dá ocaziune de a figurá naintea parintiloru. Dupa incordare indelungata, dar totu fara rezultatu, copiii se dau cu totul negligintiei, si astfelu invetiamentulu nu ajunge nimica séu fórte pucinu. Infiuintiarea fortitata, cu aplicare la desvoltarea fisica si spirituala, produce lucruri debíle si stricatióse. De

¹⁾ C. Kehr. Pädagogische Blätter. Gotha. 1875. IV. B. p. 175.

²⁾ G. Lubrich Á., Neveléstudomány. II. T. p. 501.

aici se nasce apoi caracterulu slabu, cu carele dorere, in dilele n6stre ne intelnim pasu de pasu.

5. *Iubirea reciproca alina greut6t6le si necesurile impreunate cu chiamarea educatoriului.* Acest'a este punctulu de lumina, in care se concentr6za t6te radiiele darului. E necontestabilu, c6 *consciint6'a* acuratetiei, drept6tii si a cugetului, form6za unu isvoru alu viociunei si fericirei educatoriului, carele nici candu n'ar trebui se sece.

Dar pe langa ac6sta consciint6a mai alesu *copiii* sunt in stare, ca se mangaia pre invetiatoriulu loru in midiloculu greut6tiloru oficiali, se-i aline necesurile si se-i destepte indestulirea. Si numai *iubirea reciproca* i face apti spre ac6st'a.

Ce daru fericitoriu se respandesce asupra rezultatului activit6tii educative, d6ca copiii sunt invapaiati pentru iubirea reciproca purc6sa din inima curata! Cu cea mai sincera incredere si stima impresora pre iubituulu loru invetiatoriu, in t6te nisuiescu, ca se-i mar6sca indestulirea prin ascultarea libera, atentiunea incordata si prin diligint6'a loru perseveranta. Si candu voru paras6 sanctuarulu sc6lei, si voru pas6 pe scen'a deschisa a vietii, chiar si atunci voru iubi si stim6 infocatu pre invetiatoriulu loru pr6maritu, carele prin modulu celu mai salutaru i-a deprinsu in invetiatura, in activitate propria si in acele principie morale, cari in midiloculu lupteloru vietii ii voru mangai6 si asigur6 o essistint6 onorifica; carele i-a educatu ca pre 6meni adevirati, si i-a pusu in stare, ca de sine si prin sine s6 se apropia totu mai tare de perfectiunea nemarginita.

Pentru ca inse se fimu iubiti, si noi trebuie seiubimu pre altii; c6ci numai iubirea produce 6rasi iubire. De aceea iub6sca educatoriulu infocatu si adevieratu pre elevii sei; bucare-se d6ca p6te privi in ochiloru si la surisulu neviovatu, si prin alipirea sa completu st6e in legatura cu naivitatea. D6ca judeca, c6 in copilarime prevede *lumea noua*, sperant6'a unui viitoriu mai frumosu, precum au cugetatu spartanii: atunci negresitu c6 va iubi tare si nemarginitu. D6ca si-rev6ca in memoria, c6 chiar cu carier'a pedagogica e impreunata rabdarea cea mai mare, c6 mai vertosu educatoriulu suferu multu in viet6a, si pentru t6te aceste adese e remuneratu cu ingratitude din partea lumei: atunci va fi cu iubire facia de elevii sei, carea iubire singura promite desdaunare cer6sca pentru t6te amaritiunile.

Educatoriulu, in carele iubirea facia de copii e desvoltata in mesura mare, va posiede, acelu tesauru sufletescu de care nime nu-lu p6te despoi6. Acestu tesauru e, *indestul6rea basata pe consciint6a*, adeca *fericirea*. Ac6st'a e mai sacra in viet6'a omen6sca. Omulu n'a amblatu nici candu, si nici n'a potutu ambl6 dupa alt'a, dec6tu dupa fericire. Ac6st'a a cautat'o pururia, si va cauta-o in continuu.

Iub6sca deci educatoriulu intr'adeveru si infocatu pre elevii sei: c6ci deca nu iubesc: t6ta osten6l'a si nisuint6'a sa e de prisosu; nu va fi in stare a-si aper6 vesel6'a inimei in contra vitregit6tiloru vietii vifor6se si in urma se ruin6za pre sine insusi.

Educatoriulu, carele scie iubi, acel'a e „in Dumnedieu si Dumnedieu in elu, c6ci Dumnedieu insusi e iubirea“. Acel'a va propas6 totu-de-un'a cu bucuria pe carier'a sa sublima; va impart6 giuru impregiuru darulu seu, si pentru sine va afl6 liniscea suflet6sca: *fericirea*.

Dr. Lazaru Petroviciu,
profesoru.

Cultur'a poporului si sc6l'a poporala desvoltate istorice cu deosebita privire la Helveti'a.

(Continuare).

Tieranii se eliberara de sub jugulu jobag6iei mai antaui in Baden in 1783, mai pe urma in Siegmaringen in 1833. In Prussi'a se introduse in loculu jobag6iei in 1791 servitiile asia numite ereditarie. Prin ac6st'a se schimb6 numai numele. Faptice se sustien6 jobag6'a pana in 1809.

Tieranulu nu locu6 pr pamentulu propriu. Elu nu lucr6 apoi numai pamentulu, ce i se dedese lui, ci si pamentulu domnului seu. Servitiile si darile lui erau nenumerate. „Lang“ enumera in mem6arele sale cam vro 800 de feliori de servitie si d6ri.

Cand er6 timpul frumosu trebu6 se lucre tieranulu campurile domnului, si se care bucatele acestui'a. Elu trebu6 se stea in fiecare momentu la dispositiunea domnului seu, chiar si daca lucrurile proprii s'ar fi nimicitu. Intr'a-acea inse femeia si pruncii tieranului trebuiau se traiesca acasa in cea mai mare miseria. La anulu 1749 restrense unu ordinu de cabinetu pe nobilimea prusiana de a nu intrebuint6 pe tieranu mai multu de trei dile in septemana. Acestu ordinu nu se observ6 inse nici dec6tu din cauza c6 tieranulu nu avea dreptulu de a se jelui nicairi. Domni6i6r'a domnului de pamentu chiam6 pe tieranu la curte candu lu-inteti6 lucrulu, mai tare. Acest'a trebu6 se-si neglige lucrulu, si se suferu astfelu cele mai mari daune nu mai pentru ca se satisfaca unui capriciu, si se duca flamendu si obositu de multe ori mile intregi cutare biletu. Unu lucru mai ridiculos si mai neumanu er6, c6 fetele si femeile tieraniloru, dupa ce veniau acasa obosite de lucrulu celu greu alu campului, trebuiau se alerge t6ta noptea prin lacuri, se bata ap'a cu nuiele, ca se faca br6scele se taca, si se nu conturbe somnulu coc6neloru boieriu-lui. Tieranulu trebu6 se prezenteze copii sei domnului, in data ce acesti'a deveniau capaci de lucru. Din momentulu acest'a ei trebuiau se serv6sca unu siru lungu de ani la curte. Aci erau tractati in modulu celu mai barbaru. Domnii se purtau facia de supusii loru at6tu de barbaru, in c6tu reformatorulu Brenz dice: „c6 privindu la modulu cum se tract6za tieranulu trebuie se presupuni, c6 elu este mai pucinu pretiuitu dec6tu unu animalu irrationalu.“

Daca computi acum, c6 pe langa servitiile personali tieranulu trebu6 se mai dea domnului o multime de nenumerate alte d6ri, astfelu trebuie se-ti formezi ideia, c6 tieranulu trebu6 se munc6sca mai multu ca o vita, si cu t6te acestea se traiesca viet6'a cea mai miserabila. O adevierata plaga devenise pentru tieranu animalele (de venatu. Boierii credeau, c6 acestea sunt create pentru placerile loru. Ei erau cu deosebita priveghiare, ca acestea s6-se inmultiesca. Ele esiau apoi pe campuri, pustiiu semenaturile, si nimiceau astfelu recolt'a si pana tieranului. Domnii mergeau fara nici o crutiara preste semenatorii la venatu. Daunatii pe langa daun'a, ce o suferiau mai erau apoi si batjocoriti. Nu le er6 iertatu nici se-si ingrad6sca campurile, cu at6tu mai pucinu se gon6sca, s6u se ucida vre o selbataciune. Pentru o astfelu de fapta se dictau pedepse f6rte aspre. Aceste selbataciuni aveau mai mare precu inaintea domniloru dec6tu tieranulu. In unele parti ale Germaniei se platia o suma anumita de bani unui venatoriu, carele ar fi puscatu unu tieranu, daca l'ar fi vediuu uciundu vre-o selbataciune, pentru ca se-si apere de ea semenaturile.

Cu introducerea reformatiunii ac6sta stare a tieranulu nu s'a amelioratu, ci dincontra ea deveni mai grea.

Candu intielesera tieranii din predic'a lui Luter despre libertatea evangelica, se asteptau cu dreptu cuventu, c6 ac6sta libertate buciunata at6tu de multu le va amelior6 si s6rtea loru. Ei si-formularu deci in 12 articli nesce pretensiuni modeste, in cari se rugau, se li-se amelieze sarcinele. Ei se dechiarara, c6 se invoiescu a plat6 decim'a cea mare, si se supunu la t6te servitiile personali, cari le au prestatu si parintii loru, numai se nu li-se mai impuna dari si servitie noue. Daca domnii voru mai pretinde si alte servitie, atunci ei le facu bucuosu, numai se capete pentru ele o mica rebonificare. Pretinsera inse, ca s6-se st6rga decimele cele mici, pedeps'a cu m6rte, jobag6'a, pedepsele arbitrare, ce le dict6za domnii, si abusuulu, ce se facea cu animalele de venatu, ca se nu se mai pustiesca si pe viitoriu aceea, ce face Ddiu se cr6sca in folosulu 6meniloru.

Clas'a de medilocu, burgeoasi'a recunoscù aceste pretensiuni de drepte si destulu de modeste. Deci se intrepuse pentru tierani, si se adresà pentru realizare catra Luter. Acest'a inse nu voi se scie nimicu de usurarea si eliberarea tieraniloru. „Cibus, onus et virga asino“. Paie trebuiescu tieranului, fù respunsulu lui. Omulu de rendu devine arogantu si lucurosus. Tieranulu trebuie se pôrte sarcini grele, se muncésca, si se traiésca in lipsa, altfelu nu-si pôte mantui sufletulu seu. Dreptulu crestinului nu este altulu, decâtu suferintiele, crucea. Crestinismulu nu are nimicu cu pretensiunile tieraniloru. Rugarea tieraniloru pentru desfiintarea jobagiei o numesce o pretensiune talharésca si contraria evangheliei. Pentru motivarea acestei asertiuni se provóca la capulu 6 din epistol'a catra Filip-seni: „Slugi supuneti-ve domniloru vostri, pentruçà vointi'a domniloru vostri este vointi'a lui Ddieu.“

Óre se fimu numai noi fara nici unu dreptu, óre numai noi se purtàm sarcine, numai noi se fimu obiél'a fiecui? se intrebau tieranii. Ei se resculara, pentru ca se-si castige cu puterea aceea ce oportunitatea si dreptatea le refusara. Atunci emise Luter o proclamatiune in contra tieraniloru talhari si omoritori. In acést'a le dicea domniloru: „bateti, strepungeti, omoriti pre cine puteti. Acum este unu timpu, in carele unã principe se face mai curendu demnu de imperati'a ceriuriloru prin versare de sange, decâtu prin rugatiune.“ Tieranii fura batuti, ér starea loru deveni mai aspra si mai infioratória. Servilismulu erá singur'a binecuventare, ce aduse masei cei mari a poporului reformatiunea. (Va urmá.)

Ceva despre metodu.

Barbatii de scóla totu deuna au observatu si constatatu cumca ori ce instructiune, numai asia pôte avea rezultatulu doritu, daca se esecutéza in modu intuitivu, adeca daca instruamú asia încátu pruncii se véda séu cum se mai dice „se prinda cu man'a“ ceea ce li se propune. Se recere asia dar o instructiune „contemplativa“ a careia parti constitutive intregitóre sunt exercitiile verbale — memoriale. Incependu cu cei de antaiu si pana la cei de astadi, pedagogii au avutu diferite pareri relative la instructiune. Ideile unuia erau reformate prin altulu, éra ale acestuia preste pucinu tempu critisate si combatute pana la estremitate prin altii — si in fine chiar restornate s. m. d. De acést'a nu trebuie se ne miramu càci — cum dice dicala: „aurulu prin focu se lamuresce“. Perfectiunea pana la carea amu ajunsu in dilele nóstre cu metodele de instructiune, avemu de a-o multiamí aceluor fre cari si lupte energióse dintre luptatorii pe terenulu pedagogico-didacticu. Basedow d. e. scrise in „Elementariulu“ seu acelea exercitii cari desvolta cugetulu, sentiamintulu si voia, adeca acelea elemente cu cari elu erá convinsu cà pôte desvolta spiritualu. Spriginitu si de Pestalozzi, tóte studiale le-a consideratu ca unele ce cualifica spiritualmente. Mai tardiu invetiaceii lui Pestalozzi au plecatu totu din acestu principiu, numai cà instructiunea contemplativa au voitu a-o estinde preste tóte cele-alalte diferite obiecte. Astufeliu Graseru prin metodu seu contemplativu vrea se facea din scolarii sei intru adeveru „ómeni pentru viéti'a practica.“ Dupa acestea premerse, fia-mi permisú a insemná aci câteva din multele metode usitate la instructiunea in scriere si cetire. Voiu incepe cu acela dupa care m'a invetiatu si pre mine ca pruncu in scól'a din satu adeca:

1. Metodu de a silabisá séu alu silabisarei. Gedicke a fostu celu mai mare aparatoriu alu acestui metodu care insa erá fórtu usenitoriu si defectuosu, va se dica ne ductoriu ls scopu. Maestri'a de a instrúá dupa acestu metodu e a invetiá pre copii mai antaiu a cunósce tóte semnele

sunetelor, adeca literile in siru alfabeticu inainte, in dareptu, si pe sarite; apoi a esprimá silabe construite din singuraticele litere. Cumca acestu metodu a fostu greu, éta unu esemplu! In abecedariulu intrebuintiatu pe tempulu meu ca copilu in scóla, la unu locu stá scrisu cuventulu „cocolosire.“ Nu voiu uitá nici odata greutatea ce am intempinatú la silabisarea acestui cuventu, precum si palmele, prinsulu de urechi si amenintierile din partea invetiatorului — cu tóte cà nu eram dintre scolarii cei slabí. Mai antaiu trebuia a aratá cu degetulu ori cu betiulu pe sub fia care litera, a-i dice numele, apoi a pronuciá silab'a intréga, dupa aceea a continuá totu asia la silabele urmatóre observandu cà la fiacare silaba urmatóre trebuiau repetate tóte cele-alalte petrecute, si in fine intregu cuventulu. d. e. ca, o = co; ca, o = co, coco; el, o = lo, cocolo; es, i = si, cocolosi; er, e = re, „cocolosire“. Éta mechanismu de papagalú, pierdere de timpu si multime de neplaceri! Mai tardiu, Gedicke a incercatu a perfectoná acestu metodu. Elu adeca veni la idei'a cà nu ar fi de lipsa a esprime literile pe rondu ci numai silabele ca atari. Nici in modulu acest'a metodu silabisarei nu fù primitu de nime si asia apuse cu totul.

2. Metodu intonatoriu séu foneticu, carele coresponde recerintieloru si principiiloru pedagogico-didactice càci propune a se cunósce mai antaiu sunetulu si apoi semnulu séu liter'a ca atare. Aparatorii acestui metodu au fostu: Stefani, Olivier si Hofmann.

3. Metodu „scriso-cetitulu“ séu „scriptologia“ care se usitéza astadi in fia care scóla de „Dómne ajuta.“

Prin acestu metodu, prunculu invétiá de odata scrisulu si cetitulu, de unde 'si ia si numele de metodu „scriso-cetitulu.“ Daca óre care dintre d. d. colegi ce ocupa postulu de invetiatoriu ar fi atátu de nefericitu a nu posiede cunoscintiele de lipsa la intrebuintiarea acestui metodu, eu i recomendu din totu sufletulu a repasi dela acésta cariera, pana ce va satisfice acestui postulatú.

Elia Popu,
invet. norm. gr-cat.

A fi romanu . . . . .

A fi romanu adeveratu:
E-unu lucru binecuventatu;
E darulu dela Dumnedieu, —
E simtiulu sufletului meu!

A fi romanu, dar' renegatu;
E celu mai ticalosu pecatu,
E baterea lui Dumnedieu, —
Blastemulu celu mai reu si greu!

Eu totu acea 'mi dorescu,
Ca num' atáta se traescu
Cátu voiu avea unu simtiu curatu
Se fiu romanu adeveratu!

Si daca dora 'n alu meu sínu
S'aru stinge simtiulu de romanu,
Si asi cadé 'ntr'acelu pecatu
Se fiu si eu unu regenatu:

Atunci, atunci pe astu pamantu
Se nu am locu nici de momentu,
Ci-ajunga-me blastemulu greu,
Se pieru — batutu de Dumnedieu!!

Ionu Tripa.

Diverse.

— **Parastasu.** Joi, 30. Novembre, fiindu diu'a santului apostolu Andreiu, in biserica catedrala de aici s'a celebratu sant'a liturgie si parastatu, pentru Archiepiscopulu si Metropolitulu *Andreiu Siaguna*, la care a pontificatu Preasanti'a Sa, Dlu Episcopu *Ioanu Metianu*.

— **O sabie vechia.** O insemnata descoperire pentru istori'a armaturei romane, este o sabia din timpul lui Mihaiu Viteazulu, descoperita de d. loc. colonelu Papazolu. Acestu feru de sabie, fora maneru si teaca, se afla incarcatu de rugin'a, ce timpul a gramaditu-o in cursu de 277 ani. Literile ce se vedu pe feru sunt de auru finu, foarte descifrabile, si dau inscriptiunea: „*Michailu Voivodulu Valachiei*“ slove cirilice. Acesta lama de sabie nu mai lasa nici o indoielea, pentru toti cunoscorii, ca este din timpul lui Mihaiu Viteazulu (anii 1582—1601). Ea s'a gasitu la unu strainu si adi se afla la proprietariulu ei Dlu Papazolu, za nepretuitu monumentu pentru toti romanii. Lungulu sabiei este de 82 centimetre, latulu de 3 centimetre si grosulu de 1/2 centimetru.

— **Romania in congresulu Orientalistiloru** la Florentia. Alu patrilea congresu alu Orientalistiloru s'a tienutu in acestu anu la Florentia. Din partea Romaniei, delegatulu alesu de biroulu congresului si confirmatu apoi oficialminte de guvernulu romanu, a fostu Dlu *B. P. Hasdeu*, care la rendulu seu a recomandat de membru pe Dlu *Dr. Barbu Constantinescu*. Ambii reprezentanti ai Romaniei inscriși in sectiunea limbistica, au prezentatu congresului ultimele loru lucrari in acesta ramura, anume Dlu *B. P. Hasdeu* oper'a sa „*Cuvinte din betrani*“, er Dlu *Dr. B. Constantinescu*: „*Probe de limb'a si literatur'a Tiganiloru*“. In privinti'a acestei din urma, eca ce dice buletinulu siedintiei congresului dela 17 Septemvre 1878.: „D. Dr. *B. Constantinescu* comunica sectiunei planulu lucrarei sale despre *dialectele tigate* din Romania, o lucrare in privinti'a careia memoriulu seu tiparitu si presintatu congresului se pote consider'a ca o prescurtare seu embrionu. Colectiunea, cu care Dsa se ocupa ofera unu interesu nu numai filologicu, dar inca lingvisticu si literaru. Ca proba de acesta asertiune, dsa citeste unele pasage din cantecele tiganesci cele tiparite, traducendu-le in limb'a germana si insocindu-le de observatiuni lingvistice si gramaticale. Colectiunea intr'ega, pe care dsa o posiede deja, trece peste 3000 de cantece. Adunarea primeste cu aplause espunerea oratorului. Vicepresedintele, profesorulu *Ascoli*, multiameste dlui *Dr. Constantinescu* pentru important'a sa colectiune, sperandu ca din vast'a lucrare, cu care se ocupa, vor result'a folose foarte mari pentru studiele lingvistice in genere si pentru aprofundarea, atatu de grea inca si atatu de pucinu incercata, a dialectelor tiganesci in specie.“ Catu privesce despre Dlu *B. P. Hasdeu*, eca ce dice ilustrulu *Angelo de Gubernatis*, in „*Nuova Antologia*“ dela 15 Octomvre 1878, cea mai mare revista literara italiana: „Unu savantu alu carui eruditiune este de asemenea admirabila, dar care pentru noroculu nostru, e inca viu, tineru si plinu de activitate, este profesorulu romanu *Hasdeu*, care a figuratu cu onore in sectiunea indo-europea a ultimului congresu alu orientalistiloru. In sarcinatu de catra ministrulu instructiunei publice, *George Chitiu*, cu directiunea generala a arhivelor statului, elu se apuca indata a clasific'a documentele, si estragendu dintre ele o serie importanta de cele relative la istori'a limbei romane, celu antaiu specimenu bogatu de acesta limba in a dou'a jumatare a secolului XVI. si la inceputulu secolului XVII, publicat'a numeroase testuri, comentate sub reportulu paleograficu si sub celu lingvisticu, in acestu diu urma cu concursulu profesorului *Schuchard*, sub titlulu de: „*Limb'a romana vorbita intre 1550—1600*“ unu volumu de 448 pagine. Documentele sunt in cea mai mare parte, acte de investitura, concesiuni, acte de cumparat'ore

si de vendiare. Scrise romanesce, dar cu caractere cirilice, aceste documente ar fi fostu inchise pentru studiulu romanistiloru, daca profesorulu *Hasdeu* nu s'ar fi ingrigitu d'a le da si intr'o transcriptiune latina, adnotandu-le totodata. Mai pe de asupra, acesta prima serie a tesauriloru este urmata de doue pretioase glosare. Celu d'antaiu cuprinde unu lungu siru de glose romane, estrase de catra *Hasdeu* din diferite documente slavo-romane dintre anii 1536—1589, si pe care elu le coment'aza mai cu s'ema din punctulu de vedere lingvisticu, dar profita in acelasi timpu de ori ce ocaziune pentru a ne procur'a notitie istorice si literare, pretioase pentru ori care lectoru. Si mai importantu este glosariulu alu doilea, care contine unu specimenu de dictionariu etimologicu alu limbei romane, precesu de importante date bibliografice despre ore care glosare manuscrise romane. In acestu glosaru observatiunile etimologice a le profesorului *Hasdeu*, de si pe unele din ele insusi ilustrulu filologu romanu le da numai ca provisorie, sunt totusi astfelu, in catu toti romanistii trebuie se ureze ca *Hasdeu* se intrepindia unu intregu dictionariu etimologicu alu limbei romane. Congresulu orientalistiloru, conchide de *Gubernatis*, ne mai precura placerea d'a cunoște pe unu destinsu filologu romanu, Dlu *Dr. B. Constantinescu*, care a prezentatu o importanta lucrare comentativa despre limb'a si literatur'a tiganiloru din Romania.“ In acestu modu, dice „*Romanulu*“ din care estragemu aceste date. la alu patrilea congresu alu orientalistiloru, Romania a fostu reprezentata nu numai prin nume, ci prin nisce lucrari, care au atrasu atentiunea strainiloru. Trebuie se constatamu totadata, continua acelu diaru, nu fora mandria nationala, ca Spania si Portugalia, multu mai vechi decatu noi pe terenulu scientificu, n'au fostu de locu reprezentate, er pentru Grecia si Serbia biroulu congresului nu-si alesese nici macar delegati.

— **Unu violinistu de 14 ani.** Diarulu „*Curierulu*“ din Iassi primeste din Viena o corespondintia, ca renumitul violinistu *Arnold Rozenblum* va sosi in curendu in orasiulu seu natalu *Jassi*. Numele acestui tineru abia de 14 ani e foarte cunoscutu in Viena si in alte capitale din strainatate, unde in urm'a concertelor sale brilante si-a asediatu numele in rendulu artistiloru celoru mari, pentru care conservatorulu din Viena i-a oferitu antaiulu premiu principalu. In diarele straine care se ocupa de acestu tineru se gasescu recensiunile cele laudat'ore, ce recunosc pe deplin inaltulu si extraordinarulu talentu a-lu junelui artistu.

— **Societatea de lectura „Andreiu Siaguna“** a teologiloru romani din Sibiu a arangiatu o siedintia publica *Miercuri* in 29 Novembre st. v. in memori'a *Marelui Archipastoriu Andreiu*, in sal'a mare a „seminariului andreianu.“ dupa urmat'orele programa: 1. „*Romanime multu cercata*“, poesia de *Z. Boiu*, melodia de *D. Cuntianu*, esecutata de chorulu vocalu. 2. „*Cuventare oasiunala*“, rostita de *Mateiu Voileanu*, cl. curs. III. 3. „*Si'l'a*“, poesia de *C. Boliacu*, declamata de *George Moianu*, cl. curs. III. 4. „*Hor'a Griviti'a*“, poesia de *V. Alesandri*, melodia de *Grigorie Ventura*, cantata solo de *Ioanu Punteanu*, cl. curs. III. 5. „*Capitanulu Romano*“, poesia de *V. Alesandri*, declamata de *Nicolau Borz'a*, cl. curs. I. 6. „*Unele datini ale poporului romanu la Craciunu*“, disertatiune de *Leo Buzdugu*, cl. curs. II. 7. „*Resbunarea lui Statu-Palma*“, poesia de *V. Alesandri*, declamata de *Ioanu Gavrusiu*, cl. curs. III. 8. „*Cis'l'a*“, quartetu umoristicu-satirciu, de *C. Golombiovski-Porumbescu*, esecutatu de chorulu vocalu.

— **Dictionariu biograficu.** Diarulu „*Romanulu*“ afla ca in Florenti'a, sub directiunea dlui de *Gubernatis* se publica unu mare dictionariu alu literaturai contimporane, sub titlulu „*Dizionario biografico della letteratura contemporanea*“, cuprindendu, intre celelalte 50 de notitie biografice despre scriitorii romani in vietia, dintre care cinci vor fi insocite de portrete, si anume: *A. S. R. D'omna Elisa*

beta, Dora-d'Istria, d. V. Alesandri, d. M. Cogalniceanu si d. B. P. Hasdeu.

= **Care e muzic'a bisericesca cea adeverata?**
Sub acestu titlu, dlu Michaiu Bogisich, preotu romano-catholicu in Budapesta, secretariulu conservatoriului si a reuniunii de cantari bisericesci de acolo a publicatu o brosiura, in carea, dsa arata, ca adeverat'a si genuin'a muzica bisericesca este *muzic'a vocala* (polifonia). Dlu Bogisich si-esprime dorinti'a d'a vedé muzic'a vocala ocupandu locul cuvenitu si in biseric'a apuséna.

= **Statistic'a crimelor** in Transilvania. Estragemu din „Observ.“: Dupa confesiuni si numerulu inchisiloru dupa anii :

	1860	1865	1870	1875	Suma totale
Gr.-cath.(romani si cativa tigani)	74	69	97	56	286
Gr.-resariteni (dtto. dtto.)	104	53	47	74	278
Rom.-cath. (magiari. germani)	77	51	30	24	182
Reformati (magiarii)	54	39	33	22	148
Unitariani (magiarii)	5	10	4	11	30
Luterani (sasi, ceva magiari,)	19	6	14	10	48
Israeliti	13	6	2	8	29

Crimele pentru care se condamna cupabilii la Gherla sunt: resisténcia publica cu arma, vetamari trupesci, ucidere, omoru séu asasinatu, furtu, dilapidari de bani straini séu publici si insielatiune, hotia la drumuri (talharia lotria, brigandagiu), tetiunaria (care dá focu), desfrenari contra naturei, inpreunare prin fortia (sila), deliecte militari. Cifrele de susu, alaturate la numerulu locuitoriloru Transilvaniei, fia dupa confesiuni, fia dupa nationaliteti, sunt in adeveru batétorie la ochi intru atata, ca pre catu timpu lipsiá cu totulu date statistice criminali, lumea straina afá mare placere se afirme, cá temnitiele tieeri sunt pline numai de romani. Din cifre de acestea oficiali ese cu totulu altu-ceva, ce e dreptu inse, numai dela a. 1854, de candu s'au introdusu si la noi codicele penale si procedur'a austriaca. Cá dóra pe romani iar favorá judecatorii in partea cea mai mare ne romani, nu va cutedia se afirma nici celu mai fanaticu nationalistu. se resumamu aceste cifre aproximativu dupa nationalitati. Pe 1,300,000 romani si cateva dieci de mii tigani se vinu in acei 4 ani dintre 1860 et 1875, criminali 564. Pe 500,000 magiari si cateva mii germani 360. Pe 160 mii sasi si vreo 20 mii magiari (luterani) 49. Pe circa 14 mii evrei 29 criminali.

† (**Necrologu.**) Subsemnatii venimu a ne implini o durerosa datoria de Romani, crestini si respective colegi, anuciandu cá **Teodoru Petrisoru**, zelosulu si activulu profesore dela gimnasiulu din Blasiu, dupa unu morbu de siepte septemani (abscesu in stomachu) a repausatu astadi, la orele 6 din di, in spitalulu civilu de aici, in etate de 33 de ani. Inmormentarea va avé locu Sambata in 7 ale curentei la orele 2½ dupa amédi. Conductulu va plecá dela spitalulu civilu spre cimiteriulu greco-catholicu, unde osamintele decedatului se voru depune pentru repausulu eternu. Parastasulu se va tiené Dumineca, la 8 ale curentei, in biseric'a greco-catholica din suburbiulu de josu. Sábiiu, 4 Decembre nou 1878. *I. V. Russu, N. P. Petrescu, V. Fetri.*

† (**Necrologu.**) Subscrisulu aducu la trist'a cunosciintia numerosiloru consangeni, amiciloru si cunoscutiloru cumca crud'a si tiran'a mórté éra ni rapi pre unulu dintre cei mai escelenti si bravu invetiatoriu pre **Georgiu Biberca**, densulu a functiunatu 13 ani ca invetiatoriu, si in etate de 33 de ani in 19 Noembre v. a. c. in urm'a unui morbu greu de pieptu si-a datu sufletulu in manile creatoriului, lasandu orfane dóue fete. Remasitiile pamentesci cu tóta onórea cuvenita s'au depusu la odihn'a eterna in cimiteriulu gr. or. din Ghiladu. Fie-i tierin'a usióra si memori'a neuitata. Petromanu in 23/xl. 1878. *Stefanu Demetroviciu*, invetiatoriu.

= (**Bibliografie.**) A esitu de sub tipariu si se afla de vendiare la autorele: „**Esercitie intuitive, manualu pentru invetiatorii scóleloru poporale romane**“, de Ioanu Tuducescu, invetiatoriu iu Lipova. Pretiulu 30 cr. esemplariulu.

Concurs.

1-3.

Pentru statiunea invetiatoréscá din comun'a **Gladna-romana**, protopresbiteratulu Fagetului, se escrie concursu pona la **31 Decembrie**, 1878.

Emolumintele sunt: Salariu anuale 170 fl 20 meti de gráu; 20 meti de cucurusu; 8 fl pausial de scrisu; 10 orgii de lemne din care are a se incaldí si scól'a; cortelu liberu cu gradina de legumi si 2. jugere livada (fenatiu.)

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si adresá recuresele, instruate conformu stat. org. cu atestatele necesare, — comitetului parochialu, si a-le trimite D. protopopu **Atanasiu Ioanoviciu** in Fagetu pona la terminulu prefeptu.

Gladna-romana in 24 Novembre 1878.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu protopopulu tractualu.

1-3.

Pentru ocuparea vacantei statiuni invetiatoresci din **Seceniu**, protop. Fagetului, cu salariu anuale, in urmarea decisiunei Venerab. cons. diecesanu Nr. 20 ex 1877 din fondulu generalu diecesanu 40 fl v. a. dela comuna 150 fi banii si 40 cara de lemne, din care are a-se incaldí si scól'a; cuartiru liberu cu gradina de legumi, — prin acést'a se escrie concursu pona la **17 Decembrie** a. c. candu se va tienea si alegerea. Recurentii si-vor tramite recuresele sale, instruate conformu stat. org. D. protopresbiteru **Atanasu Ioanoviciu** in Fagetu.

Seceniu in 20 Novembre 1878.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu.

1-3.

Pentru parochi'a vacanta din comun'a **Bucovetiu**, protopresbiteratulu Fagetului, se escrie concursu pona la **26 Decembre** 1878.

Emolumentele sunt: folosirea unei sesiuni de pamentu, biru si stól'a usuata dela 130 de case.

Doritorii de a ocupá parochi'a acésta suntu avisati asi ascerne recuresele loru bine instruate prescrieloru stat. org. bisericescu Pré O. D. **Atanasiu Ioanoviciu** in Fagetu.

Bucovetiu in 25 Novembre 1878.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu protop. tractualu.

1-3.

Pentru ocuparea vacantei parochii din **Seliste**, in protopopiatulu Todvaradiei se escrie concursu pana in **31 Decembre a. c.** candu se va tiené si alegerea.

Emolumintele ei suntu: 10 jugere de pamentu estravilanu, 2½ jugere de intravilanu cu locuinti'a parochiala, dela 60. numere de case câte un'a mesura de cucurudiu sfermatu si stol'a usuata.

Recurentii se-si tramita recuresele sale provedinte cu documintele necesarii pana la terminulu defiptu, — la oficiulu protopopescu in Totvaradia, per Soborsin, — adresate fiindu catra comitetulu parochialu din Seliste.

Seliste, in 19. Noemvrie, 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **Iosifu Belesiu**, protopopulu Todvaradiei.

1—3.

Se escrie concursu pentru unu postu de capelanu pre langa neputinciosulu parochu din *Petrila*, Ioan Popoviciu, protopresbiteratulu Bisericei-albe, comitatulu Carasiu, conformu parintescei ordinatiuni consistoriale cu dno. 21. Septembrie a. c. Nr. 572 bis. cu terminu pana in **17. Decembrie a. c.** stilulu vechiu in care diua va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: a) a treia parte din sesiunea parochiala, b) atreia parte din integulu venitulu stolaru, c) precum si atreia parte din biru in cucurudiu dela 150 de case.

Doritori de a ocupa acestu postu de Capelanu suntu avisati a-si trimite recursele lor bine instruate conformu statutulu org. beseriescu, Prea On. Domnu Iosifu Popoviciu in Jam, adresate Comitetulu paroch. si recurrentii avendu in vre-o Dumineca ori serbatore a-se presentá in s. biserica, pentru de a-si areta desteritatea in cantarile bisericesci si tipicu.

Petrila 29. Septembrie 1878. s. v.

Comitetulu parochialu.

In intelegere cu Protopresbiterulu tractualu.

2—3.

Concursu pentru ocuparea definitiva a statiunei inventiatoresci din comun'a *Misica*, — inspectoratulu Siepreusiuului, comitatulu Aradului, cu terminu de alegere pe **27. Decembrie**. 1878.

Emolumintele sunt: 1. In bani gata 160 fl. v. a. 2. 10 cubule grâu si 6 cubule cucuruzu si 59 magi de fenu rescumparate cu bani gata de comuna, 3. 12 orgii de lemne din care se va incaldi si scol'a, 4. 13 iugere de pamentu parte aratoriu parte fenatiu, 5. pascu de 3 iugere, 6. cortelu liberu cu intravilanu de 800 org. □, 7. accidentiele dela inmormentari si diurne la conferintie.

Doritorii de a fi alesi, au asi substerne recursele lor, prevediute cu testimoniu preparandialu si de cualificatiune, pre cum si alte atestate despre ubicatiunea si purtarea loru morala si politica, adresate comitetulu parochialu, — la subsemnatulu inspectoru scolariu, pana in 21 Decembrie in Sepreusiu (Seprós). Cele intrate mai tardiu nu se voru lua in consideratiune!

Recurrentii suntu pofiti ca pana la di'a alegerei se se presinte in vre-o dumineca seu serbatore in faci'a locului la santa biserica, pentru de-asi arata desteritatea in tipicu si cantari.

Misca la 12 Novembre 1878.

Mihailu Sturza,
inspectoru scolariu.

In contielegere cu comitetulu parochialu din Misica.

3—3.

Pentru deplinirea statiunei inventiatoresci din comun'a *Folia*, protopresbiteratulu Jebeliului, Cottulu Timisiului, se escrie concursu cu terminu pana la **25 Decembrie 1878**. —

Emolumintele sunt: in bani gata 140 fl. 11 jugere de pamentu aratoriu, 10 meti de grâu, 10 meti de cucuruzu, pentru conferintiele inventiatoresci 10 fl. 6 cloffori de paie din care are ase incaldi si scol'a, si cortelu liberu cu gradina pentru legumi. —

Doritorii de a ocupa acestu postu, au de a si tramite recursele sale instruate conformu dispusetiuniloru stat. org. si ale substerne Reverendisimului D. protop. Alesandru Ioanoviciu in Jebeliu, avendu in vre-o dumineca ori serbatore a se presentá in biserica pentru de a-si arata desteritatea in tipicu si cantarile bisericesci.

Folia in 13. Novembre 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protop. tractualu.

2—3.

Pe bas'a docisului consistorialu ddtulu 21. c. Nr. 2392. B. se escrie concursu, cu terminu de alegere pe diu'a de **10. Decembrie a. c.** pentru postulu de capelanu, langa emeritulu parochu din *Cutina*, Antoniu Galiciu.

Capelanulu va ave se conduca intrég'a parochia era dupa mortea deficientulu acolo parochu, dinsulu urméza de parochu — fara a mai cadé sub alta alegere.

Dotati'a capelanului va fi: 15 jugere de pamentu, diumetate din accidentiele stolari, si diumetate din birulu, de cate un'a mesura de cucuruzu in bómbe, dela 154. de case.

Dela recurrenti se recere se fie absolvitu celu pucinu 6. classe gimnasiali, si se fie prevediuti cu testimoniulu de calificatiune.

Recursele se se tramita parintelui protopopu Georgiu Cratiunescu in Belincz, per Kiszetó.

Cutina, 19. Novembre 1878. Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Georgiu Cratiunescu**, protopopu tract.

2—3.

Amesuratu decisului ven. consistoriu eparh. de sub Nr. 487 bis. se publica concursu nou pentru integrirea definitiva a parochiei vacante din comun'a *Slagna* protopresb. Caransebesiului cu terminu de **14 dié** dela 1. publicare socotitu.

Dotatiunea se cuprinde din folosirea unei sesiuni complete de 32 jug., birulu anualu dela 51 fumuri de case a 42 cr, stol'a indatinata si folosirea unei case parochiale cu 2 incaperi si gradina de legume.

Cei ce voescu a reflectá la postulu acest'a au a-si adresa petitiunile instruate in sensulu stat. org. si normative-loru cons. pana la numitulu tarminu la sinodulu parochialu prin scaunulu protopresbit.

Slagn'a in 19. Novembre 1878. Comitetulu parochialu.

In contielegere preaon. d. protopresbiter tractualu.

2—3.

Se escrie de nou concursu pentru deplinirea parochiei vocante din *Grosi* in protopopiatulu Totvaradiei, cu terminu pana in **17. Decembrie**, a. c. st. v. candu se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt: diumetate sesiune parochiala, dela 120. Nr. de case cate un'a mesura cucuruzu sfermatu si stol'a indatinata.

Recurrentii suntu avisati, recursele lor prevediute cu documintele recerute a le substerne la adresa oficiului protopopescu concerninte in Totvárád — per Soborsin.

Grosi, in 15. Noemyrie, 1878. Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **Iosifu Belesiu**, protopopulu Totvaradiei.

2—3.

Din lips'a recurrentiloru neputendu-se deplini postulu de parochu in comun'a *Troiasiu* — protopopiatulu Totvaradiei, pentru care s'a fostu publicatu concursu in Nrii 16. 17. si 18. cu foiei „Biserice'a si scola“ din a. c., asia cu acest'a se publica de nou concursu cu terminu pana la **24. Decembrie**, a. c. candu se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt: diumetate de sesiune parochiala, casa parochiala cu gradina, dela 80. Nr. de case cate un'a mesura cucuruzu sfermatu si stol'a indatinata.

Recurrentii au a-si asterne suplicele lor cu documintele prescise pana la diu'a mai susu insemnata la adresa oficiului protopresbiteralu concerninte in Totvárád — per Soborsiu.

Troiasiu in 20. Noemyrie, 1878. Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **Iosifu Belesiu**, protopopulu Totvaradiei.